

Szerb Köztársaság,

Oktatási, Tudományügyi és Technológiai Fejlesztési Minisztérium,

Belgrád

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék,

Újvidék

KÖZTÁRSASÁGI ANYANYELVI VERSENY

2017/2018.

3. osztály

A tanuló kódja: _____

Pontszám: _____

UTASÍTÁS A TESZT MEGOLDÁSÁHOZ

Az anyanyelvi versenyre készült teszt összesen húsz feladatot tartalmaz, megoldásukra 120 perc áll rendelkezésedre. A feladatlagra írd fel a kódodat, majd figyelmesen olvasd végig a feladatokat! A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg. Ne feledd, hogy a végleges válaszaidat golyóstollal kell beírnod, mivel a ceruzával írt megoldásokat a javító tanár nem értékelheti. De ügyelj arra is, hogy munkád áttekinthető, igényes külsejű legyen! Ha előbb befejezted a munkát, nézd át újra a megoldásokat, és csendben hagyd el a tantermet!

Sok sikert kívánunk!

Javította: _____

A kegyetlen szélvihar sehogy sem akar megcsendesedni. A porzó havat süvöltözve veri a kaliba oldalához. Alkonyat tájban, amikor még csak játékos könnyedséggel rezzentette meg a fenyőfák ágait, ki hitte volna, hogy éjszakára akkora zenebonává növekedik? Ki hitte volna, hogy rövidesen ronggyá tépi a tájra ránehezede felhőkacsulát, s mire a hold felkúszik az égre, a csillagok milliói kelnek versenyre a teliholddal, hogy rideg, ezüstös csillogással ékesítsék a téli éjszakát? Ki hitte volna, hogy ezen az éjszakán még a messzi hómezőkről érkezett fagyhoz, viharokhoz hozzászokott „csonttollú madarak” is fel-felriadnak álmukból, s összebújva melengetik egymást. A vonuló ordasok üvöltését elnyomja a szél szünni nem akaró üvöltése. A magányos öreg vadkanok feltápáskodnak széltöltések oldalába túrt vackukról, s topogva, fújva neki-nekiiramodnak, hogy megpezsdsítsék a vért meggémbereedett tagjaikban.

(Kemény János: *A víziboszorkány*)

1. **Olvasd el** figyelmesen a fenti részletet, majd a **szöveggörnyezet** alapján, **rokon értelmű kifejezésekkel értelmezd, mit jelenthetnek** a *felhőkacsula* és a „*csonttollú madarak*” kifejezések!

2. **Keress** a szövegben **öt** olyan igei alaptagú **szó szerkezetet**, amely a **szélviharral** hozható összefüggésbe!

3. **Írd be** a szövegből kiemelt szavakat a táblázat **megfelelő rovatába!** Ha egy szóban több hangváltozás is előfordul, mindegyik jelenség alá írd be!

sehogy sem, könnyedséggel, akkora, ronggyá, teliholddal, ékesítsék, hozzászokott, vadkanok, éjszakán még, megpezsdsítsék

Zöngésség szerinti részleges hasonulás	Képzés helye szerinti részleges hasonulás	Írásban jelölt teljes hasonulás	Írásban nem jelölt teljes hasonulás	Összeolvadás	Kiesés	Rövidülés

4. **Keress ki a befejezett melléknévi igeneveket** a szövegből, majd **másold le** őket a vonalra!

5. **Állapítsd meg** a szöveg első mondatából kiemelt alábbi szavak **szófaját!**

kegyetlen _____

szélvihar _____

sehogy _____

sem _____

akar _____

megcsendesedni _____

6. **Elemezd mondattanilag** (aláhúzással) a szöveg következő mondatát, majd **készítsd el az ágrajzát is!**

A porzó havat süvöltözve veri a kaliba oldalához.

7. **Keress** a szöveg alább kiemelt mondatában **öt** különböző **határozót!** **Állapítsd meg** a fajtájukat is!

Ki hitte volna, hogy rövidesen ronggyá tépi a tájra ránehezedő felhőkacsulát, s mire a hold felkúszik az égre, a csillagok milliói kelnek versenyre a teliholddal, hogy rideg, ezüstös csillogással ékesítsék a téli éjszakát?

8. **Töltsd ki** az alábbi táblázatot!

Ige	Szám	Személy	Igeidő	Igemód	Ragozás
hitte volna					
ékesítsék					

9. **Keress** a szövegben **négy mellérendelő szószerkezetet!**

- a) _____
 b) _____
 c) _____
 d) _____

10. **Bontsd alaki elemeire** a felsorolt szavakat! Az alábbi jelöléseket használd: 1 – szótó, 2 – képző, 3 – jel, 4 – rag! A kötőhangzót tedd zárójelbe!

t ü z e l é s s e l r e n d e z e t t (virágok)

11. **Keress** a szövegben **öt főnévből képzett melléknevet!**

12. A hangalak és a jelentés viszonya alapján milyen **jelentéstani kategóriába** tartoznak a felsorolt szavak?

- zebra – _____
 alszik, szundít, szendereg – _____
 ég – _____
 tábla – _____
 szike – _____

13. **Oldd meg** az itt található **szóösszeadásokat!** (Pl. kerti bútor + szolmizációs hang + újság = tető alatti tér nyílása: ? Megoldás: pad + lá + sajtó = *padlásajtó*)

koros + arra a helyre + kacat = szorongás: _____

hamis + kacat + földet túr = megálló: _____

14. A **megadott szótó és toldalékfajták** felhasználásával **szerkeszd meg** a szavakat!

- szép + igeképző + hatóigeképző + a feltételes mód jele + a T/2 személyű igei személyrag: _____
- erő + melléknévképző + kötőhangzó + fokjel + kötőhangzó + a többes szám jele + birtokjel + tárgyrag: _____

15. **Rakj rendet** az összekeveredett **szólások** és **közmondások** között!

- Addig kell a fát egyenesíteni, míg el nem törik.
- Ne szólj szám, cincognak az egerek.
- Hol a méz a legédesebb, nem fáj fejem.
- Addig jár a korsó a kútra, amíg fiatal.
- Pénz beszél, a fullánk a legkeserűbb.
- Nincs otthon a macska, a kutya ugat.

16. Az **alábbi mellérendelő** szóösszetételek közül néhányat **hibásan** írtunk le. **Keressd** meg és **javítsd ki** őket! Írd le helyes alakjukat a vonalra!

irka-firka	_____	bűbájos	_____
gizes-gazos	_____	hír-név	_____
addig-addig	_____	több kevesebb	_____
ici-picit	_____	telistele	_____
életre halálra	_____	kézről kézre	_____

17. A **leírhatnám** szóalak *-hat* eleme:

- A feltételes mód jele
- a felszólító mód jele
- képző

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

18. **Milyen típusú szóösszetételeket** találsz a táblázatban?

Szóösszetétel	Típusa
hegytető	
hőstett	
gyorsúszó	
madárlátta	

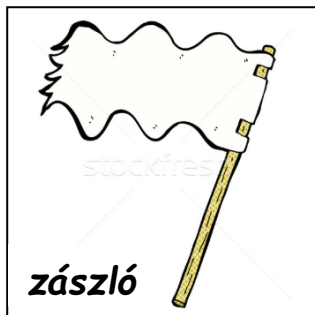
hazaszeretet	
--------------	--

19. Írd át a köznyelvi normának megfelelően az alábbi mondatokat!

a) A Zoli sokkal magasabb a Petitől, de nem okosabb tőle.

b) Mikor ott van az iskolába, sose lássa jól a táblát.

20. Nézd meg figyelmesen az alábbi képeket, majd gyűjts még öt szót, amelyek azonos elv szerint épülnek fel, mint a képeken látható példák!

JAVÍTÁSI KULCS A 3. OSZTÁLYOS TESZTHEZ

(2018. évi köztársasági anyanyelvi verseny)

1. felhőkacsula – felhőkucsma, felhőburok, felhősüveg, felhőtakaró; csonttollú madarak – jégge fagyottak, meggémberedtek – Egyéb helyes megoldás is elfogadható.

..... 2x0,25=0,5 pont

2. Pl. sehogy sem akar megcsendesedni, süvöltözve veri, zenebonává növekedik, ronggyá tépi, játékos könnyedséggel rezzentette meg, a vonuló ordasok üvöltését elnyomja 5x0,1=0,5 pont

3.

Zöngésség szerinti részleges hasonulás	Képzés helye sz. részleges hasonulás	Írásban jelölt teljes hasonulás	Írásban nem jelölt teljes hasonulás	Összeolvadás	Kiesés	Rövidülés
sehogy sem, vadkanok, megpezsdtítség	ronggyá,	könnyedséggel, akkora, ronggyá, teliholddal, hozzászokott	éjszakán még	könnyedséggel, ékesítsék, megpezsdtítség		ronggyá, teliholddal

..... 15x0,1=1,5 pont

4. érkezett (madarak), hozzászokott (madarak), túrt (vackukról), meggémberedett (tagjaik)

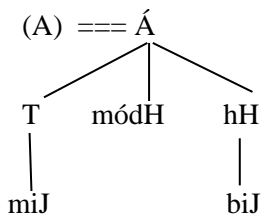
..... 4x0,25=1 pont

5. kegyetlen – melléknév; szélvihar – főnév (köznév); sehogy – határozószó (a határozószoói névmás is elfogadható); sem – módosítószó (a partikula is elfogadható); akar – ige; megcsendesedni – főnévi igenév. – Csak a teljesen hibátlan meghatározást fogadjuk el! 6x0,25=1,5 pont

6.

A porzó havat süvöltözve veri a kaliba oldalához. 6x0,1=0,6 pont

miJ módH biJ hH

..... 4x0,1=0,4 pont

Az aláhúzásos elemzésnél minden pontos minősítés 0,1 pontot jelent, az ágrajz, ha teljesen pontos, 0,4 pontot ér, az ágrajzra részpontok nem adhatóak.

7. Pl. rövidesen – időhatározó; ronggyá – eredményhatározó; tájra – helyhatározó; mire – időhatározó; égre – helyhatározó; versenyre – állandó határozó; teliholddal – társhatározó; csillogással – eszközhatározó 5x0,2=1 pont

8.

Ige	Szám	Személy	Igeidő	Igemód	Ragozás
hitte volna	E	3	múlt	feltételes	tárgyas
ékesítsék	T	3	jelen	felszólító	tárgyas

..... 10x0,1=1 pont

9. a) rideg, ezüstös (csillogással); b) fagyhoz, viharokhoz (hozzászokott); c) magányos, öreg Vadkanok); d) topogva, fújva (neki-nekiiramodnak)..... 4x0,25=1 pont

10. tűz/(e)l/és/sel ; rend/(e)z/(e)tt (virágok)

1 2 2 4 1 2 2

.....2x0,5=1 pont

11. Pl. kegyetlen, ezüstös, játékos, csonttollú, magányos, téli 5x0,2=1 pont

12. zebra – többjelentésű (poliszém) szó; alszik, szundít, szendereg – rokon értelmű szavak (szinonimák); ég – azonos alakú szó (homonima); tábla – többjelentésű (poliszém) szó; szike – egyjelentésű szó.....5x0,2=1 pont

13. aggodalom; állomás 2x0,5=1 pont

14. szépíthetnétek, erősebbekét 2x0,5=1 pont

15. Nincs otthon a macska, cincognak az egerek.; Addig kell a fát egyenesíteni, míg fiatal.; Ne szólj szám, nem fáj fejem.; Hol a méz a legédesebb, a fullánk a legkeserűbb.; Addig jár a korszó a kútra, amíg el nem török.; Pénz beszél, kutya ugat.

.....6x0,25=1,5 pont

16. irkafírka; icipicit; életre-halálra; hírnév; telis-tele

A többi szóösszetétel helyes. 5x0,1=0,5 pont

17. c) képző 1 pont

18.

Szóösszetétel	Típusa
hegytető	birtokos jelzős alárendelő szóösszetétel
hóstedt	minőségjelzős alárendelő szóösszetétel
gyorsúszó	módhatározós alárendelő szóösszetétel
madárlátta	alanyi alárendelő szóösszetétel
hazaszeretet	tárgyas/birtokos jelzős alárendelő szóösszetétel

..... 5x0,2= 1 pont

19.

a) Zoli sokkal magasabb Petinél, de nem okosabb nála.; b) Amikor ott van az iskolában, soha sem látja jól a táblát.....4x0,25=1 pont

20. Pl. palló, padló, olló, holló, vasaló, sarló, tanuló, kagyló, parkoló stb.

(Minden -ló végződésű értelmes szó elismerhető, akár önállóan értelmezhető előtagja van, akár nincs.)

.....5x0,2=1 pont